

Галина Авчіннікова,
кандидат педагогічних наук,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
(м. Умань, Україна)

ВЗАЄМНЕ ЧИТАННЯ ЯК СПОСІБ ПОКРАЩЕННЯ МІКРОКЛІМАТУ НА ЗАНЯТТЯХ

Освітняни розуміють, як важливо зробити процес навчання іноземним мовам активним. Якщо студентів педагогічних університетів заохочують ставити питання й шукати відповіді, застосовувати отримані знання для розв'язання завдань і проблем, а також слухати один одного й обговорювати ідеї чемно та конструктивно, то навички, які вони отримують під час такого навчання, допоможуть їм стати успішними та ефективно навчати дітей у майбутньому. Теоретично це не складно, але важливо розуміти, як і що варто робити, щоб здійснити це на заняттях в обмежений час, виконуючи навчальну й робочу програми.

Переважна більшість педагогів прагне до активного навчання студентів і розвитку в них критичного мислення. Важливо, щоб студенти не просто пасивно завчали та запам'ятовували матеріал з предмету, а запитували, досліджували, вирішували, творили, інтерпретували й дебатували з кожної теми. Саме на активних заняттях – якщо їх орієнтовано на досягнення конкретних цілей і добре організовано – навчання є найефективнішим, матеріал засвоюється найбільш повно, застосовується на практиці або для подальшого навчання. Навчання, результати якого можна використати, причому навіть через тривалий час, є набагато раціональнішим використання часу та праці викладача, аніж навчання, яке залишає студентів пасивними, стомлює одноманітністю і результати якого швидко забуваються, оскільки вони не використовуються на практиці [1, с. 13].

Важливим компонентом вивчення іноземних мов у наш час є комунікація. Сучасне навчання іноземних мов не повинно відбуватися в напруженому, не комфортному середовищі, оскільки це не сприяє спілкуванню студентів. Заклад

вищої освіти можна вважати моделлю суспільства. Якщо комунікація відбувається без остраху обмовитися, зробити помилку, без зверхності – з'являється спілкування на рівні партнерства, з повагою та інтересом – мета більшості освітніх інновацій. Лише поставивши особистість у центр усієї діяльності, зробивши її посередником взаємодії суб'єктів навчання, можна пробудити жагу до відкриття, бажання набувати нових умінь і навичок та в той же час зрозуміти, що це єдина прийнятна модель роботи на заняттях.

Перевагами такого навчання є можливість встановлення рівноправних партнерських стосунків між викладачем і студентом, організація в процесі навчання продуктивної співпраці тих, хто навчається, орієнтація навчання на результат і набуття студентами найважливіших компетентностей, можливість практичної реалізації особистісно-орієнтованого, технологічного та суб'єкт-суб'єктного підходів до навчання. Також автономність навчання, відповідальність, навички командної роботи, колегіальність, зв'язок теорії і практики [1, с. 15-16].

Але що сприяє водночас покращенню мікроклімату на заняттях та розвитку комунікативних навичок студентів?

Взаємне навчання є навчальною методикою, направленою на розвиток розуміння прочитаного, яке шляхом поступового розширення можливостей готує студентів взяти на себе роль учителя. Взаємне навчання робить студентів активними та допомагає їм ставати незалежними читачами, зміцнюючи стратегії для розуміння прочитаного. Взаємне навчання формує чотири стратегії розуміння (розуміння прочитаного, уточнення, підведення підсумків та прогнозування) за допомогою керованих групових дискусій. Після того, як студенти знайомляться з процесом і стратегією, вони по черзі проводять обговорення в малих групах [2].

Методика взаємного навчання була розроблена в 1980-х роках викладачами університету штату Іллінойс. Було досліджено, що методика взаємного навчання поліпшує розуміння прочитаного студентами, після трьох

місяців роботи з цією методикою, навички взаємного читання зберігалися до одного року.

Перевагами взаємного читання текстів у групах є не лише розвиток навичок читання, комунікації, прогнозування й підготовка до перекладу, а й розвиток навичок говоріння: практичний підхід, автономність навчання, колегіальність, навички самоорганізації, командної роботи, самостійного пошуку та аналізу інформації, презентації, міждисциплінарності, має соціальне спрямування.

Взаємне читання допомагає студентам досліджувати, адже ефективним є лише активне свідоме навчання. В групах студенти мають можливість вчитися ставити запитання, брати під сумнів інформацію, шукати та вивчати її тощо. Нарешті, оскільки акт навчання змінює попередні знання й розширює здатність пізнавати нове, то відбуваються процеси рефлексії щодо нового матеріалу, дослідження причин і наслідків, пошуку можливостей його корисного застосування і модифікації старих уявлень про вивчену тему.

Взаємне читання є ефективним саме в групах або в тандемах і бажано, щоб вік і попередні знання учасників були однаковими. Кожна з чотирьох стратегій розуміння є важливою (розуміння прочитаного, уточнення, підведення підсумків та прогнозування).

Проблеми **розуміння тексту** можуть виникнути через складну лексику, граматику чи об'єм тексту, це ускладнює студентам можливість визначити основну ідею та зміст. Взаємне читання передбачає використання методів, таких як перечитування з використанням словника для визначення значення нових слів, з'ясування змісту слів з контексту. Для **уточнення змісту** допомагають наступні фрази:

- *Я не розумію частину ...*
- *Це важко, тому що ...*
- *У мене виникають проблеми з ...*

Питання до тексту допомагають студентам розвивати навички критичного мислення, копати глибше й аналізувати. Наприклад, чому автор зробив певні стилістичні або сюжетні рішення.

Наступні питання до тексту покращують розуміння:

- *Чому Ви думаєте...?*
- *Як Ви гадаєте...?*
- *Коли сталася певна подія на Вашу думку?*

Підведення підсумків передбачає використання студентами стратегії узагальнення, виділення основної ідеї й ключових моментів тексту, співставлення інформації, переказ прочитаного своїми словами. Допоможуть в цьому питання типу:

- *Про що цей текст?*
- *Що було першим?*
- *Що сталося далі?*
- *Яке закінчення? або Як було вирішено конфлікт?*

Передбачення – це вміння зробити обґрунтоване припущення. Студенти можуть розвинути цю навичку, шукаючи підказки та з'ясовуючи, що буде відбуватися далі в тексті або якою буде основна ідея.

При опрацюванні художніх текстів студенти повинні попередньо переглянути назву тексту, короткий зміст, виділене жирним шрифтом, і наочну інформацію, таку як карти, таблиці, діаграми чи ілюстрації (якщо вони наявні). Групам слід шукати докази, які допоможуть їм передбачити тему тексту:

- *Я думаю, що ця книга про ..., тому що ...*
- *Я передбачаю, я дізнаюся ..., тому що ...*
- *Я думаю, що автор намагається розповісти / переконати / натякнути ..., тому що ...*

Після ознайомлення студентів з методом взаємного читання, вони отримують тексти та картки зі стрілками, які вказують на студентів, які за годинниковою стрілкою міняються завданнями (пояснити зміст, уточнити,

підсумувати та передбачити). Необхідно переконатися, що кожен студент дотримується черги, бере участь у дискусії [2].

У рамках співпраці з Гете Інститутом в Україні ми беремо участь в програмі «Вчимося навчати німецької: освітня програма для майбутніх вчителів німецької мови», а саме ВНН 2: Як вивчають німецьку мову як іноземну? (DLL 2: Wie lernt man die Fremdsprache Deutsch?). Як практичне дослідження було вирішено з'ясувати вплив взаємного читання на покращення мікроклімату на заняттях. Експеримент було проведено в березні 2020 року, його результати засвідчили глибше розуміння текстів, активізацію роботи в групах і загальне покращення мікроклімату серед студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С. та ін. Технології розвитку критичного мислення учнів; наук. ред., передм. О. І. Пометун. К.: Плеяди, 2006. 220 с.
2. Villa R. A., Thousand J. S., Nevin A. I. Collaborating with Students in Instruction and Decision Making / Corwin Press, 2010. 226 p. URL:
https://books.google.com.ua/books?id=7vljRVtrHWwC&pg=PA24&lpg=PA24&dq=Gardner,+1993;+Marzano,+2001&source=bl&ots=q-lzLI0che&sig=ACfU3U0pNpqa_tXWBPyPHLDQpnScP8zWQ&hl=ru&sa=X&ved=2ahUKEwj0j47o9rDoAhVtw4sKHSZcAucQ6AEwDHoECAkQAQ#v=onepage&q=Gardner%201993%3B%20Marzano%202001&f=false (дата звернення: 18.03.2020).